

Profán apokrif

Hauser Beáta textiljei, rajzai

Profán: közönséges, hétköznapi, tiszteletlen, kegyeletsértő, durva, otromba. Apokrif: kétséges eredetű, hamisított (írás), nem ismert, névtelen, titkos, kétes (szerző).

Két szó, amely a szépséges, áhítatos, mindent szépnek látó és az igazi, az ismert, a megdöntetlen ellentéte: Hauser Beáta egyik textiljének címe. Egyik textiljének és annak az alapállásnak, amely művészetét jellemzi. Mert nem kegyeletsértő, hanem őszinte. Nem titkos és kétes, hanem a valóság lakkozását gyűlölő.

De kezdjük az elején.

A kárpitszövésnek a huszadik században két útja volt. Évszázadok óta ismert megoldás az, amikor egy művész, egy mester elkészít egy kárpitervet – rajzot vagy színes képet –, majd ennek alapján készül egy karton, amelyet immár a kárpit kívánt nagyságának megfelelően színekre, árnyalatokra bontva adnak át a szövőnek, aki elkészíti a kárpitot.

Először ösztönösen, majd tudatosan kezdte el Magyarországon Ferenczy Noémi maga megszöni saját tervezésű kárpitjait. Hogy milyen pluszt tud adni egy kárpitnak a saját kezű szövés, arra Hauser Beáta munkái a legjobb példák.

Ferenczy Noémi szemlélete értő követőkre talált a mai textilművészek között, hiszen a Főiskola tanáráként nagy hatással volt tanítványaira.

Hauser Beátát már a főiskola idején foglalkoztatni kezdte az a szövés mód, amely más, mint az akkor (és ma is) népszerű francia gobelin: a felsoros szövés, a pont- és csíkraszteres szövés. Ez a szövés mód ugyanis minden másnál jobban illett témájához, a régi fotográfiák sárgult, homályos ábrázolásához. Elsőnek egy olyan csoportos kép készült el, a Család, amelyet a főiskola elvégzésének évében beküldött a szombathelyi textilbiennáléra, és látványos sikert ért el vele. Négy év múlva ennek a technikának az alkalmazásával született a Reménység, amellyel már a Biennálé-díjat is elnyerte. A technika lényege az, hogy a tévé képernyőjének csíkraszteres felbon-

tásához hasonlóan ábrázol, és ez, illetve a felsoros szövésből adódó alig észrevehető hullámzás még egy dimenziót ad a képnek. Eltávolítja, fátyolt von fölé, amit a szürkés, barnás tónusok még ki is hangsúlyoznak. A szövött felületen minden jellemző vagy Hauser által annak vélt részlet fontos szerepet kap: a szemek, az öltözék egy-egy jellegzetes darabja, egy-egy tárgy, miközben a ruha vagy a kabát foltta simulva válik lényegtelenné. A Pár nőtagja egy szál virágot, a férfi egy üdvözlésre emelendő félig telt poharat tart a kezében (ez is 1980-ban készült), az 1988-as Búsmagyar csoportképen is a pohár boré s a hegedűé a főszerep. Az összegzőnek számító Reménységen a már ismert arcokat és gesztusokat felvonultató família egyetlen pontra függeszti tekintetét, egy, az előtérben álló ijedt szemű kisfiúra, a család szeme fényére, reményére.

A kárpitok alakjai közel emberméretűek, s ezzel a méretváltással jelentőssé, jelképpé nőnek, nem önmaguk képviselői többé, hanem koruk, világuk letéteményesei. Hauser, miközben kritikus szemmel nézi és ábrázolja múltbéli alakjait, szigorúan tárgyilagos is tud lenni, például a Részlet 1914-ből apátlan családjának szomorúságát mutatva be: a kor képe ez, az akkoré, a múlt jelene.

Groteszk iránti hajlama már ezeken a kárpitokon is megmutatkozik, grafikai beállítottsága viszont kisebb portréin jelenik meg először. A szövés eleve „tarka” műfaj. Hauser veszi magának a bátorságot, hogy egyetlen színnel dolgozzon a nyers alapra. Ebben a pontszövés van segítségére, hogy ne üres felület legyen az eredmény. Iróniája határtalan. A Romantika (1983) női portréjának szeme és hervadt rózsája feldúlt éjszákáról árulkodik, az Angyal meglehetősen ördögien néz ki, a Mosoly – vérfagyasztó (mindegyik 1983-ból).

A mozdulatlanság a régi fotográfiák sajátja, Hauser később – úgy tűnik – megunja, hogy faliképein megáll az idő. Egyre többször szerepel képein mozdulat vagy éppen – és ez a gyakoribb – mozdulattöredék. A Kilenc firkán (1986) például egy sanda pillantás, egy kézmozdulat, a Pro-

fán apokrifén (1994) felhőjáték, zsinogtekeredés, strandjelenet, alvó nő, szöveg is van: rajzok megszöve.

A szövésnek persze mindig is kezdete a rajz, a terv. Hausernél ez azonban énjének másik része lett. A szövés – eposz, a rajz – epigramma. Ő epigrammákból csinál eposzt. Grafikai szentenciái: egy megdolgozott életmű eszenciája. Karcai harcairól is szólnak.

Grafikai tanulságait felhasználva mindig visszatér a szövéshez. Ferenczy Noémiről készült többszörös portréja nagy merészségről árulkodik. Mert amíg ismeretlen vagy alig ismert családtagok portréit fogalmazta szövetté, nem grafikai pontosságra kellett törekednie. Ami egy ismert ember esetében elengedhetetlen. Különösen, ha az nem is portré, hanem hármas arckép, Ferenczy Noémi gyerekkori, fiatal lánykori és időskori portréja.

Petőfije még ennél is továbbmegy. Az ismert dagerrotípiát használja, a pontraszteres szövés pontosan kiadja az arcot. Ám Hauser többet akart: megjeleníteni azt a lángot, amely ezt a fiatal költősenit életre gyújtotta és elhamvasztotta.

A fény Petőfi feje körül, a szembenéző szemek és a lángtól megsemmisülő alak még azzal is megéreztetni a forradalmi költői hivatást, aki esetleg nem ismeri.

Hauser szereti a kihívásokat. Nemrég a Textilmúzeum felhívására a régi Jacquard-gépekhez használatos lyukkártyák felhasználásával kértek műveket, és rendeztek belőle kiállítást. Hauser Bea Rajzfolyama tusrajzzal készült.

Hauser szereti a kihívásokat. Ezért a legtöbbször igent mondott azokra a megbízásokra, amelyekre a kollegák kérték fel. Így először a Fiatal Iparművészek Szövetségének lett elnöke, később a Művelődésügyi Minisztérium, majd a Nemzeti Kulturális Alap tanácsadó testületének tagja, jelenleg a Kulturális Alapítvány a Textilművészetért elnöke. Munkássága aranyfedezete e társadalmi tisztségeknek.

Kegyeletsértő lenne, titkos, kétes? Aligha. A Profán apokrif – Hauser életműve a bizonyíték rá – a keserű igazságról szól.

Napút Online, 2002. augusztus, IV. évf. 6. sz.

Reménység – részlet, I.

Reménység

Csoportkép

Család II.